



stichting orgelkring "hendrik niehoff"

gevestigd te 's-hertogenbosch

Programma van het concert in de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch
op zaterdag 30 augustus 2025 om 16:00u door **Niels Adema**.

Niels Adema (IJsselmuiden) is in 1986 te Hilversum geboren. Vanaf zijn zesde levensjaar kreeg hij orgelles van Ton Adema. Daarna kreeg hij les van Toon Hagen in de Grote of Sint Michaëlskerk te Zwolle. Momenteel studeert hij voor zijn Master orgel en kerkmuziek bij Reitze Smits aan de HKU. Bij verscheidene orgelconcoursen viel hij in de prijzen. Daarnaast is hij werkzaam als docent muziek op het Van Lodenstein College te Kesteren. Als kerkmusicus is hij verbonden aan de protestantse gemeente te Hoogeveen en Heino.

Programma “Tijdsloosheid met psalmen en Bach”

Dorische toccata (BWV 538)	Johann Sebastian Bach	1685 - 1750
Psalm 24	Anthonie van Noordt	1619 - 1675
6 variations sur un psaume huguenot	Andre Isoir	1935 - 2016
Kommst du nun, Jesu, vom Himmel herunter’ (BWV 650)	Johann Sebastian Bach	

Toelichting

De dorische toccata is een schoolvoorbeeld van retoriek, verpakt in een perpetuum mobile van zestiende noten. Het beginmotief, bijna een thema, wordt gepresenteerd, becommentarieerd, bevestigd, bewerkt, weer bevestigd, etcetera. Elk muzikale gebaar is afgeleid van dat ene motief, op zich al een geweldige prestatie. Bach brengt nog extra reliëf aan door een levendige dialoog tussen hoofd- en rugwerk. Voor optimale balans ten slotte worden korte passages met 'spannende' akkoorden consequent gevolgd door brede muzikale opklaringen.

De bijnaam 'Dorisch' verschijnt voor het eerst in een Peters-uitgave uit 1845, waarschijnlijk omdat het werk in d-klein (met 1 mol dus) is genoteerd zonder voortekens aan de sleutel, net als de dorische modus.

Psalm 24 valt op door zijn originele stijl en kan worden beschouwd als een meesterwerk van improvisatie: in het tweede couplet gebruikt Van Noordt een techniek die is ontleend aan de hedendaagse literatuur voor cornetto of viool en basso continuo.

We vinden dezelfde variaties terug in de werken van Van Noordts Duitse collega's, zoals M. Weckmann (1616-1674), in composities zoals "Es ist das Heil uns kommen her" en in de werken van enkele leerlingen van Sweelinck, met name H.

Scheidemann. Het obligaat gebruik van het pedaal in de vierstemmige variaties die we in het werk van Van Noordt aantreffen, laat zien hoe hij beïnvloed werd door Scheidemann. Het derde couplet van Psalm 24 vertoont vergelijkbare kenmerken als die welke we in de Magnificats aantreffen, met de cantus firmus in de bas.

Zes Variaties op een Hugenotenpsalm (Psalm 92) Op. 1, werden geschreven voor de compositiewedstrijd van de "Vrienden van het Orgel" in 1974, waar Isoir de eerste prijs won. De jury bestond uit Tony Aubin, Henry Barraud, Jean-Claude Henry, Daniel Lesur, André Marchal, Olivier Messiaen en Henriette Puig-Roget. Op rake wijze weet Isoir in 6 totaal diverse variaties deze psalm neer te zetten. Psalmen als tijdloze inspiratiebron is hiermee wel bewezen.

Binnen het verhaal van de zes Schübler-Choräle staat dit afsluitende koraal (Kommst du nun) voor Advent. Om die structuur te realiseren moest Bach wel een tekstueel trucje uithalen. De cantate waaruit hij deze aria leende, en dan vooral het gebruikte koraal Lobe den Herren, hebben immers niets met Jezus' geboorte te maken: BWV 137 gebruikt een meer algemene jubeltekst en klonk bovendien ergens midden in het kerkjaar. Het kerstige accent wordt aangebracht door op de muziek een alternatieve koraaltekst te plakken, al moeten we die er in deze puur instrumentale zetting uiteraard zelf bij denken.